

Uit in Nederland

Rondschuimen op
Schier

Het ene strand op Schiermonnikoog is perfect om te jatten, op het andere waan je je in de woestijn. Met de vuurtoren als fata morgana.

TEKST EN FOTO'S FLORIEN VAN REES

Uit in Nederland

Noordertoren

Wassermannbunker

Paal 14

Tox Bar

SCHIERMONNIKOOG

Zo breed en leeg als op Schiermonnikoog zijn onze stranden nergens. En toch verveel je je er geen moment. Zoekend naar wat de zee op het zand achterlaat, glijden de uren voorbij.

„Mooi joh, bij laag water is het zand keihard”, zegt gids Thijs de Boer, Schiermonnikogger in hart en nieren, met wie we 's ochtends vroeg aan het juttten zijn. De Boer groeide hier op als zoon van een vuurtorenwachter. In de lokale Tox Bar werd hij verliefd op een toerist, met wie hij later trouwde, werd onderwijzer ‘aan de overkant’ – in Leeuwarden en op Curaçao – en keerde terug naar zijn geboortegrond om er gids te worden.

Van kinds af aan is juttten zijn passie. Hij wordt er gewoon gelukkig van, zegt hij. Zijn gezicht is één grote glimlach als hij erover vertelt; over de dichte duindoorn waaronder je je vondsten kunt verstoppem om ze later, in het donker, te komen ophalen. Over de grootste kans om barnsteen te vinden (bij oostenwind). En over de flessenpost die hij geregeld vindt. In zijn museum, Paal 14, heeft hij een map vol. De brieven komen niet van schipbreukelin-

De monniken zijn terug

Schiermonnikoog dankt zijn naam aan zijn eerste bewoners: cisterciënzer monniken die er in de 15de eeuw een kloosterboerderij bouwden. Ze droegen grijze (schiere) kleding. In 1580 werd Friesland protestants en vielen alle eigendommen van de ka-

tholieken toe aan de Staten van Friesland. Zestig jaar later verkocht Friesland het eiland en was het in bezit van achtereenvolgens de families Stachouwer, Banck en de Duitse graaf Von Bernstorff. In 1945 nam de Nederlandse staat het in beslag. Sinds kort

wonen er weer monniken in grijze pijen op Schiermonnikoog. **Ze komen uit de abdij Sion, in de buurt van Deventer.** Vorig jaar kocht het groepje de herberg Rijsbergen, ooit het woonhuis van de familie Von Bernstorff. Het pand wordt momenteel verbouwd en opent begin volgend jaar zijn deuren als klooster en retraiteverblijf.

Onderzoekseiland
Thijs de Boer in zijn
museum Paal 14.

gen en zijn weinig romantisch; het zijn vooral kindertekeningen.

Bijzonder zijn de twee aangespoelde flessenbrieven van een en dezelfde Engelsman. Hij schrijft over zijn leven en zoekt contact. Iedere afzender krijgt antwoord, en soms komen afzenders dan langs om hun brief terug te zien.

Het is de spanning of hij iets zal vinden die juttten verslavend maakt. „De opwindende door je lichaam gaat als je in de verte de contouren van iets onbekends ziet liggen. De hoop op een prehistorisch bot, het naambord van een boot, een boei.” Zijn mooiste vondsten? „Een oud stuk mensenschedel. En een linksdraaiende wulk, heel zeldzaam. Een vriend van mij vond zo’n slakkenhuis in 1969. Ik was enorm jaloers. Na veertig jaar zoeken vond ik er ook een, ik was superblij. Inmiddels heb ik er drie.”

Minder idyllisch zijn de vondsten die afkomstig zijn van de megavrachtschip MSC Zoe, dat begin vorig jaar ten noorden van de Waddeneilanden honderden containers verloor. De Boer: „Heel wat dorpsgenoten dragen jassen en schoenen van de Zoe. En een rugzak van het merk Skechers.

5x Jutten voor beginners

1 Uit een omgewoelde zeebodem komen spullen los. Jut daarom een aantal dagen na een storm.

2 Per locatie verschilt wat een gunstige windrichting is: op Schiermonnikoog zijn dat noord en oost, in Zeeland heb je meer aan zuidwest tot noordwest.

3 Zoek vroeg en bij afgaand tij. Struin langs de lijn tot waar het hoogwater de laatste keer is geweest.

4 Neem een touw mee om vondsten te kunnen verslepen, en een zak om afval op te ruimen.

5 Officieel moet je waardevolle vondsten melden bij de gemeente.

Praktisch

■ Ook juttten met Thijs? Aanmelden kan aan de VVV-balie of via vvschiermonnikoog.nl.

■ Meer informatie over Thijs' Schelpenmuseum Paal 14, met veel juttersvondsten: schelpenmuseum.nl.

■ Meedoen met yoga aan zee kan op donderdag en zondag. Kijk op de VVV-agenda.

■ De boot naar Schiermonnikoog vertrekt vanuit Lauwersoog. De auto mag niet mee. Een standaardretour kost €14,20, een fiets €8,65. Mondkapje verplicht.

■ Op het eiland is één camping, met alleen tenten. Alle accommodaties, zoals hujsjes, hotels en logeerplekken bij de boer, staan op de site van de VVV, net als alle restaurants, winkels en activiteiten.

‘Mijn rugtas komt uit de containers die het megavrachtschip Zoe vorig jaar verloor’

Kijk, heb ik ook. Ze zaten per drie verpakt. Goeie rugzak, hoor.”

Sinds de wandeling met Thijs de Boer voelt elk strandvondstje bijna als een schat. Want een zwart brokje dat voorheen gewoon ‘troep’ was, kán inderdaad een stukje ijzer of harde olie zijn, maar ook hout, steenkool of een kogel met roestvorming. Of een brok turf, waarin bij het openbreken nog plantenresten blijken te zitten. Bovendien, waar turf ligt, kun je soms barnsteen vinden – het goud van de zee – want die twee hebben hetzelfde gewicht en gedragen zich daardoor op de zeebodem en in het water hetzelfde.

Met dat juttten heeft Schiermonnikoog er weer een natuurlijke attractie bij. Terwijl er al zoveel waren. Op de Wassermannbunker, op de hoogste duintop van het eiland, zie je dat meteen. Behalve de eindeloze stranden en het modderige wad zijn er brede, groene duinen, weiden, loofwoud, naaldbomen. En het is allemaal, behalve de oostkant in het broedseizoen, vrij toegankelijk. Dat is wennen voor Randstedelijke toeristen, die niet beter weten dan dat duinen verboden gebied zijn, want bescherming tegen het water. Op Schiermonnikoog staan vrijwel nergens hekken of borden met *verboden toegang*.

Dat dreigde ooit te veranderen, want toen het hele eiland in 1989 Nationaal Park werd, vonden de instanties dat daar afrasteringen rond kwetsbare gebieden bij hoorden. ‘Die kun je wel plaatsen, maar zodra jullie op de boot naar huis zitten, halen we ze weg’, zeiden de eilanders. Dat hielp: er is geen meter hek bijgekomen en toch blijven vrijwel alle

Uit in Nederland

toeristen op de witte schelpenpaden die kriskras over het eiland lopen.

De paden worden omzoomd door paarse orchideeën, rode distels en bottelrozen, vanuit de weilanden klinkt het gekrijs van honderden scholeksters uit hun lange oranje snavels. Het pad langs de Westerplas biedt ongestoord zicht op kolonies witte lepelaars en zwarte aalscholvers die gebroederlijk de bomen langs de oever delen.

Aan de westrand, als de zee zich heeft teruggetrokken, lijkt het strand op zonnige dagen wel een woestijn; zand zo ver als het oog reikt, hier een daar een heuveltje waar het is opgewaaid. De rode vuurtoren in de verte zou een fata morgana kunnen zijn. Slechts een enkeling bezoekt deze wonder-schone uithoek, meestal om met een verre-kijker de zandplaten af te zoeken naar zeehonden. Een vrolijke kerel, geheel in het groen, op een fiets met brede wielen is dan ineens een surrealistische verschijning. Hij blijkt Erik te heten, 'maar noem me maar Boswachter Bossie.' Doordeweeks data-architect in een ziekenhuis, eens in de maand een weekend vrijwillig boswachter voor Natuurmonumenten.

„Op die zandplaat, daar lag gisteren een moederzeehond”, wijst hij enthousiast. „En kijk, dat is Ameland”, wijst hij wat naar links. „Heb je al iets moois gevonden?” Uit zijn binnenzak komt een kolossale schelp tevoorschijn. „Een Japanse oester, een exoot. Wil je 'm hebben?”

Als hij even later zwaaiend wegfietst en door een plas rijdt, roept hij: „Een parade van heremietkreeftjes! Geniaal!” En inder-

daad, als je goed kijkt, zie je ontelbaar veel van de schepseltjes in het water krioelen.

Schiermonnikoog telt maar één dorp, dat ook Schiermonnikoog heet. Het tempo ligt er laag, de sfeer is ontspannen. Alleen eilanders hebben een auto, dus is er weinig verkeer. Bezoekers staan in vakantiestand. Fietsen, ijsje eten, slenteren langs de 18de-eeuwse huizen. Ook langs de achterkant, want de pandjes hebben een tuin van wel 40 of 50 meter diep, de zogenaamde hangstede. Ooit hingen de vissers er hun schol-len te drogen, nu worden de lange percelen

doorsneden door een pad en staat in menig achterste deel een zomerhuis, voor de verhuur.

In het park voor de kerk liggen in het plaveisel van een wandelpad tientallen plaquettes met de namen van verre oorden. Singapore, Kaap Hoop, Tristan da Cunha: ze herinneren aan uithoeken van de aarde waar zeevarende eilanders zoal kwamen. Aan het varen over de Oostzee en de contacten met Friesland en Scandinavië heeft Schiermonnikoog een eigen 'taal' te danken, vooral terug te vinden in plaatsaanduidingen, zoals de koosnaam van Schiermonnikoog: Lytje Pole, klein eilandje.

Even verderop herinneren drie objecten aan de periode van de Nederlandse walvisvaart tussen 1946 en 1964, waaraan veel Schiermonnikoogers deelnamen. Blikvanger is de walviskaak in het centrum. Huiveringwekkend zijn de twee werktuigen voor het dorpshuis: een harpoen, zo vervaarlijk dat je begrijpt dat zelfs een gigant van 30 meter de strijd niet kon winnen, en een monstrueuze tang waarmee het dier op het achterdek van het traanfabrieksschip Willem Barendsz werd getrokken, om vervolgens in een paar uur volledig te worden verwerkt.

Na de visserij en de walvisvaart werd toerisme de bron van inkomsten op Schiermonnikoog. In het weekend en in de zomer sta je in een rij bij de bakker en de supermarkt, maar zodra je van het dorp wegfietst, wordt het stiller. Steeds stiller.

Tot de complete verlatenheid op de wilde oostpunt. Het einde. ■

ADVERTENTIE

Keuze uit
20+
toptitels

LEES ALTIJD EN OVERAL MET DWARSLIGGER

Volledige boeken in handzaam formaat t/m 30 september **3 halen 2 betalen**

Bekijk het aanbod

[op = op]

dwarslugger.nl

ook in de boekhandel

